

u fokusu strukovno obrazovanje u HRVATSKOJ

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u Hrvatskoj

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje (SOO) ima važnu ulogu u Hrvatskoj. Strukovno obrazovanje u nadležnosti je Ministarstva znanosti i obrazovanja koje podupire Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ASOO). Agencija je odgovorna za razvoj strukovnih kurikuluma, kontinuirani profesionalni razvoj strukovnih nastavnika, natjecanja učenika i osiguravanje kvalitete. Dionici su uključeni u razvoj kurikuluma, sektorska vijeća i Vijeće za strukovno obrazovanje koje predlaže mjere za razvoj strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Hrvatskoj.

Redovito strukovno obrazovanje financira se iz državnog proračuna i besplatno je za sve. Svi programi strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u različitoj mjeri kombiniraju stručne i opće kompetencije; svi uključuju učenje temeljeno na radu, (UTR) različitog trajanja i vrste.

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje može biti na srednjoškolskoj i post-srednjoškolskoj razini. Učenici upisuju srednjoškolsko strukovno obrazovanje s 14 ili 15 godina po završetku obveznoga osnovnoškolskog obrazovanja.

Na srednjoškolskoj razini oko 70 % učenika upisano je u redovito strukovno obrazovanje i osposobljavanje. Oko dvije trećine učenika strukovnih škola pohađa četverogodišnje programe koji se provode u školi, a manje od trećine trogodišnje programe. Samo jedan srednjoškolski program traje pet godina, a to je program za stjecanje kvalifikacije medicinske sestre/medicinskoga tehničara opće njege. Ovaj program ima jedinstvenu strukturu koja uključuje dvije godine općeg obrazovanja nakon čega slijedi tri godine strukovnog obrazovanja.

Četverogodišnji strukovni programi, koji se većinom izvode u školi, uz udio učenja temeljenog na radu od oko 10 %, omogućuju stjecanje kvalifikacija na razini 4.2 HKO-a, odnosno na razini 4 EKO-a, te omogućuju prohodnost prema visokom obrazovanju uz uvjet uspješno položenih ispita državne mature u organizaciji Nacionalnoga centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. U 2019. godini, oko 80 % učenika četverogodišnjih i petogodišnjih strukovnih programa pristupilo je ispitima državne mature i 45 % je upisano na visoka učilišta odmah po završetku srednjoškolskog obrazovanja.

Trogodišnji strukovni programi omogućuju pristup tržištu rada i stjecanje kvalifikacija na

razini 4.1 HKO-a, odnosno na razini 4 EKO-a, uz udio učenja temeljenog na radu od 5 % i više u programima koji se izvode u školi, odnosno do 60% u naukovanju (programi za obrtnička zanimanja koji se u Hrvatskoj provode po jedinstvenome modelu obrazovanja – JMO). Po završetku trogodišnjega JMO programa učenici polažu pomoćnički ispit. Oko 10 % svih polaznika redovitoga strukovnog obrazovanja su u naukovanju.

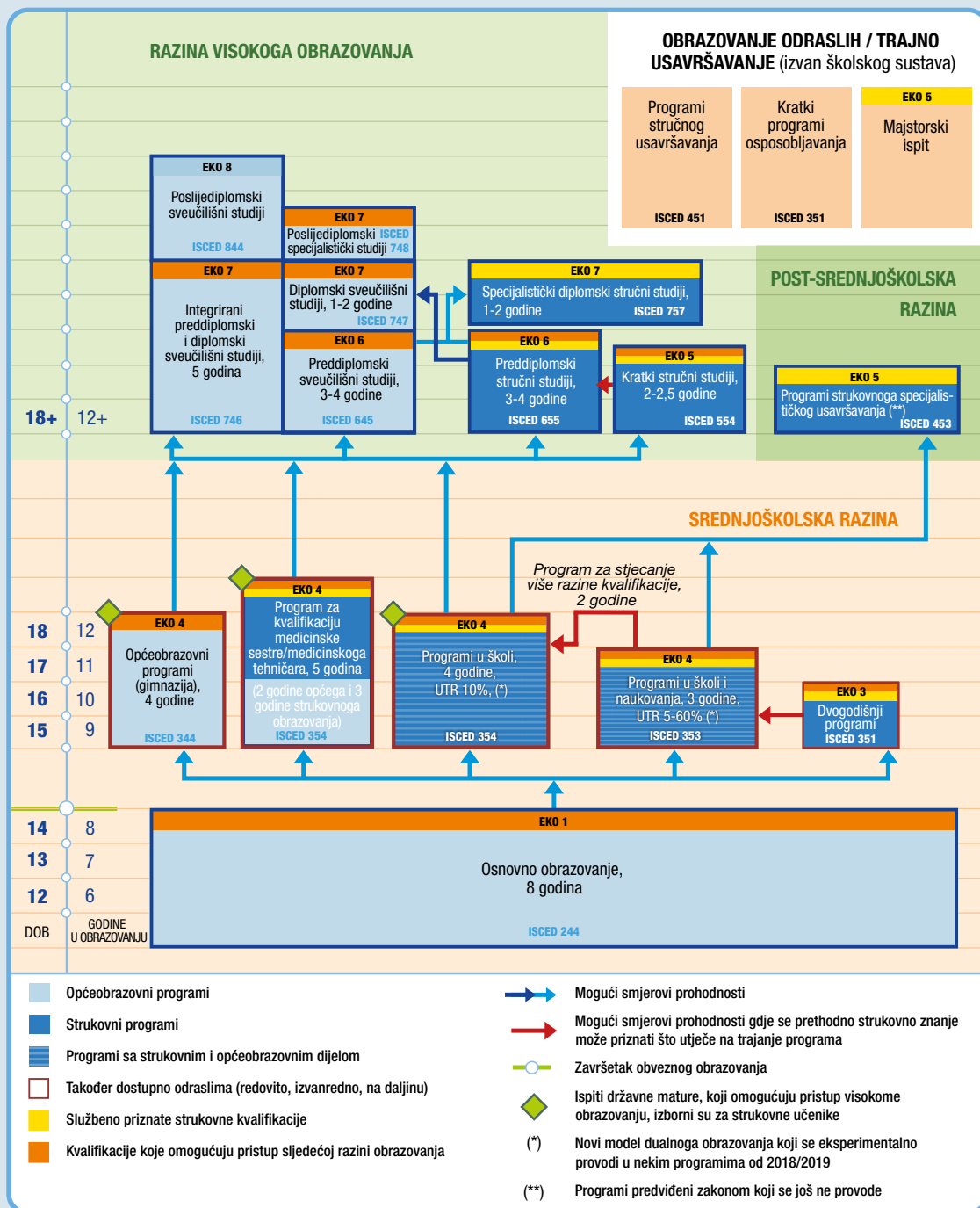
Vrlo mali broj učenika pohađa dvogodišnje strukovne programe koji omogućuju stjecanje kvalifikacije bez završetka srednjoškolskog obrazovanja. Uz pozitivnu procjenu od strane škole u kojoj bi nastavili obrazovanje, polaznici dvogodišnjih i trogodišnjih programa mogu nastaviti školovanje kao redoviti učenici i tako steći višu razinu kvalifikacije.

Programi strukovnog specijalističkog usavršavanja na post-srednjoškolskoj razini (razina 5 EKO-a) su predviđeni, ali se ne provode.

Na razini visokog obrazovanja stručni studiji se provode u različitim oblicima. Kratki stručni studiji traju dvije do dvije i pol godine (120 – 150 ECTS bodova) i vode ka stjecanju kvalifikacija na razini 5 HKO-a i EKO-a. Trogodišnji i četverogodišnji preddiplomski stručni studiji omogućuju stjecanje naziva stručnog prvostupnika/prvostupnice na razini 6 HKO-a i 6 EKO-a. Stručni prvostupnici mogu nastaviti studirati na sveučilišnim programima pod uvjetom da uspješno polože dodatne ispite i zadovolje druge uvjete koje propišu visoka učilišta. Specijalistički diplomski stručni studiji traju jednu do dvije godine i omogućuju stjecanje naziva stručnog specijalista/specijalistice na razini 7 HKO-a i EKO-a.

Obrazovanje i osposobljavanje odraslih u Hrvatskoj omogućuje stjecanje kvalifikacija na razinama od 1 do 5 EKO-a za osobe starije od 15 godina. Uglavnom su to strukovni programi u rasponu od kratkih programa osposobljavanja i usavršavanja do programa za stjecanje kvalifikacija koje su istovjetne kvalifikacijama u redovitome srednjoškolskom obrazovanju. Za provedbu programa koji vode stjecanju javne isprave potrebno je odobrenje Ministarstva znanosti i obrazovanja, uz prethodno pozitivno mišljenje Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih. Obrazovanje odraslih uglavnom financiraju sami polaznici.

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u hrvatskome obrazovnom sustavu

Posebnosti sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja

Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u Hrvatskoj ima dvije glavne uloge. Uz pripremu za tržište rada, strukovno obrazovanje ujedno omogućuje prohodnost prema visokom obrazovanju, prvenstveno nakon završetka četverogodišnjih strukovnih programa u kojima je polovina kurikuluma posvećena stjecanju općeobrazovnih kompetencija. U 2019. godini, gotovo 80 % učenika četverogodišnjih strukovnih programa polagalo je ispite državne mature, a oko 45 % je upisalo visoka učilišta. Učenje temeljeno na radu prisutno je u svim oblicima strukovnoga obrazovanja i osposobljavanja, a praktična nastava kod poslodavca se uglavnom odvija u programima naukovanja.

Udio učenika u strukovnom srednjoškolskom obrazovanju među najvišima je u EU (69,6 % u usporedbi s prosjekom EU od 47,8 % u 2017. godini). Hrvatska ima najnižu stopu ranog napuštanja školovanja u EU (3,3 % u 2018. godini u usporedbi s prosjekom EU od 10,6 %) čime je već ispunila svoj nacionalni cilj vezan uz strategiju Europa 2020 od najviše 4 % učenika koji rano napuštaju obrazovanje.

Samovrednovanje u strukovnim školama je dio sustava za osiguravanje kvalitete. Mjere podrške za unapređivanje samovrednovanja uključuju posjete školama, nadogradnju mrežnog alata e-Kvaliteta i izvještaje s preporukama za škole.

S ciljem promicanja izvrsnosti u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju, Hrvatska uspostavlja mrežu od 25 regionalnih centara kompetencija. Centri će ponuditi vrhunsku tehnologiju, izvrsnost u poučavanju i učenje temeljeno na radu, usavršavanje radnika, nastavnika strukovnih škola i mentora u tvrtkama, kao i blisku suradnju s lokalnim tvrtkama.

Na prvom natjecanju WorldSkills Croatia, koje je održano 2019. godine, predstavljen je novi model natjecanja učenika strukovnih škola u kojem je sudjelovalo oko 580 natjecatelja u 46 disciplina i smotri. Uz 10.000 posjetitelja, veliku vidljivost i podršku dionika, postao je vodeći nacionalni događaj za promociju strukovnoga obrazovanja i osposobljavanja. Natjecanje će se ponovno održati 2020. godine.

Izazovi i politike u strukovnom obrazovanju

Trenutni prioriteti za razvoj strukovnog obrazovanja i osposobljavanja usmjereni su na povećanje njegove relevantnosti za tržište rada, kvalitetu, privlačnost i internacionalizaciju. U tijeku su odlučne reformske mjere koje su usmjerene na zastarjele kurikulume, smanjivanje neusklađenosti vještina te poboljšanje kvalitete učenja temeljenog na radu i naukovanja kao i slike strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u javnosti. Kao vodeća inicijativa, reforma kurikuluma za strukovno obrazovanje i osposobljavanje usmjerena je na sveobuhvatno osuvremenjivanje u skladu s potrebama tržišta rada s naglaskom na ishode učenja, učenje temeljeno na radu, suvremeno poučavanje i prateću podršku pružateljima strukovnog obrazovanja. Očekuje se da će novi strukovni kurikulumi biti u provedbi 2022./23. godine.

Stopa nezaposlenosti mladih postupno se smanjuje (23,8 % mladih u dobnoj skupini od 15 do 24 godine u 2018. godini), kao i udio mladih u dobnoj skupini od 15 do 24 godine koji nisu zaposleni, a nisu niti u procesu obrazovanja i osposobljavanja koji se smanjio na 13,6 % u 2018. godini. Mjere u okviru Garancije za mlade usmjerene su na pružanje potpore mladima u pronalasku zaposlenja, naukovanja, stručne prakse ili prilike za nastavak obrazovanja ili osposobljavanja unutar četiri mjeseca od završetka obrazovanja ili gubitka posla.

Demografska kretanja u zemlji utječu na smanjenje broja učenika, naročito u trogodišnjim programima srednjoškolskog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Najviše su pogođeni programi naukovanja (JMO) u kojima se prepolovio broj učenika u posljednjih šest godina. U skladu s Modelom hrvatskoga dualnog obrazovanja, od 2018. godine provodi se eksperimentalni program dualnog obrazovanja kojim se nastoji poboljšati kvaliteta učenja temeljenog na radu i naukovanja u Hrvatskoj.

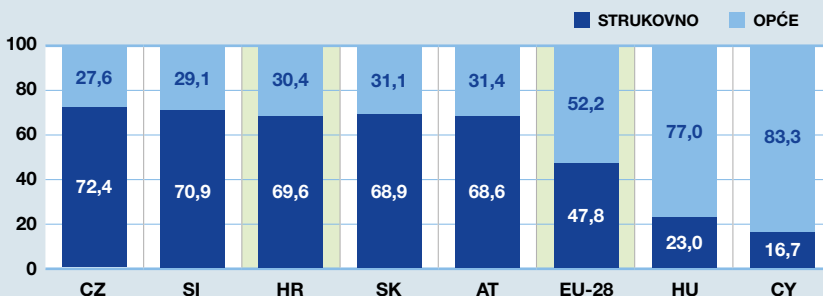
Udio sudjelovanja u obrazovanju odraslih od 2,9 % u 2018. godini je među najnižima u EU unatoč poreznim olakšicama za troškove obrazovanja i osposobljavanja za poduzetnike te unatoč oslobođenju od PDV-a za ustanove za obrazovanje odraslih koje izvode programe uz odobrenje Ministarstva znanosti i obrazovanja. Glavne aktivnosti za promicanje cjeloživotnog učenja u Hrvatskoj odnose se na aktivnosti ASOO-a za podizanje svijesti o važnosti cjeloživotnog učenja koje se većim dijelom financiraju iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova. Daljnje sustavne mjere su potrebne za adresiranje niskog sudjelovanja i podršku obrazovanju odraslih. Razvoj sustava za priznavanje i vrednovanje informalnog i neformalnog učenja također bi potaknuo odrasle na stjecanje novih vještina i kvalifikacija.

Obrazovanje i osposobljavanje u brojevima

Učenici upisani u srednjoškolske programe strukovnog obrazovanja i općega obrazovanja (ISCED 2011 razina 3)

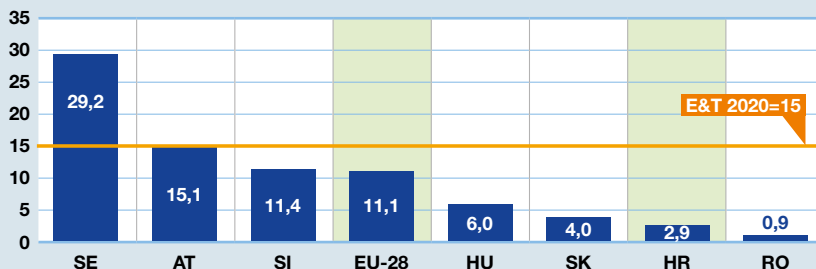
% svih učenika u višem srednjoškolskom obrazovanju, 2017.

Izvor: Izračun Cedefop-a na temelju Eurostat-a, UOE zbirka podataka o obrazovnim sustavima, pristupljeno 15. studenoga 2019.

Cjeloživotno učenje

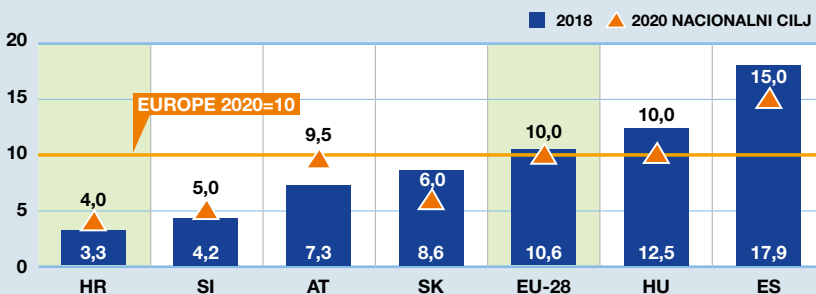
% stanovništva u dobi od 25 do 64 godine koji su sudjelovali u obrazovanju ili osposobljavanju u razdoblju od četiri tjedna prije anketiranja, 2018.

Izvor: Eurostat, Anketa o radnoj snazi EU-a, pristupljeno 15. studenoga 2019.

Osobe koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje

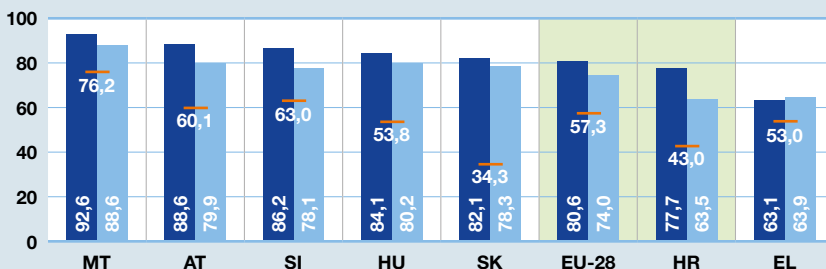
% stanovništva u dobi od 18 do 24 godine čija je najviša stečena razina obrazovanja, a koji nisu sudjelovali u obrazovanju ili osposobljavanju u razdoblju od četiri tjedna prije anketiranja, 2018.

Izvor: Eurostat, Anketa o radnoj snazi EU-a, pristupljeno 15. studenoga 2019.

Stopa zapošljavanja mladih nakon obrazovanja

% osoba od 20 do 34 godine koji više nisu u sustavu obrazovanja i osposobljavanja, 2018.

■ Strukovno više srednjoškolsko i post-srednjoškolsko obrazovanje (razine 3 i 4)
 ■ Opće više srednjoškolsko i post-srednjoškolsko netercijarno obrazovanje (razine 3 i 4)
 — Niže od osnovnog, osnovno i niže srednjoškolsko obrazovanje (razine 0-2)

Izvor: Eurostat, Anketa o radnoj snazi EU-a, pristupljeno 15. studenoga 2019.

Dodatne informacije

- Cedefop (2020). *Vocational education and training in Croatia: short description*. [Strukovno obrazovanje i osposobljavanje u Hrvatskoj: kratki pregled]. <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4181>
- Cedefop (2019). *Apprenticeship review: Croatia. Improving apprenticeships through stronger support and care*. [Analiza naukovanja: Hrvatska. Poboljšanje naukovanja kroz snažniju potporu i brigu] https://www.cedefop.europa.eu/files/4173_en.pdf
- Eurydice (2019). Croatia: overview. In: European Commission (ed.). *National descriptions*. [Nacionalni pregledi] https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/croatia_en

https://www.mzo.hr	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
https://www.asoo.hr	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
https://www.azoo.hr	Agencija za odgoj i obrazovanje
http://www.mobilnost.hr/hr/	Agencija za mobilnost i programe EU
https://www.ncvvo.hr	Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
https://mrms.gov.hr	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava
https://www.mingo.hr	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
https://www.hup.hr	Hrvatska udruga poslodavaca
https://www.hgk.hr	Hrvatska gospodarska komora
https://www.hok.hr	Hrvatska obrtnička komora
http://www.hzz.hr/	Hrvatski zavod za zapošljavanje

Ova publikacija temelji se na podatcima Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (ReferNet Hrvatska 2019).

Ova publikacija sadrži podatke i analize vezane uz Ujedinjeno Kraljevstvo koji se temelje na istraživanju provedenom prije izlaska Ujedinjenog Kraljevstva iz Europske unije 31. siječnja 2020. Prosjeci EU-a ili drugi statistički parametri, koji uključuju Veliku Britaniju, odražavaju stanje u Europskoj uniji prije 31. siječnja 2020. i ne trebaju se smatrati referentnima za situaciju u EU nakon toga. U tom se kontekstu „EU-28“ i „EU“ odnose na 28 država članica EU-a prije 31. siječnja 2020. godine.

CEDEFOPEuropski centar za razvoj strukovnog
osposobljavanja

Europe 123, 570 01 Thessaloniki (Pylea), GRČKA
Postal: Cedefop service post, 570 01 Themi, GRČKA
Tel. +30 2310490111, Faks +30 2310490020, E-pošta: info@cedefop.europa.eu

Copyright © Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja, 2020.
Umnožavanje je dopušteno uz navođenje izvora.

visit our portal www.cedefop.europa.eu

Ured za publikacije
Europske unije

ISBN 978-92-896-2927-0

9 789289 629270